

Justisdepartementet
Kriminalomsorgsavdelingen
postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref
200803939

Vår ref
061-09

Dato
24.06.2009

Høring – endringer forvaltningsloven og straffegjennomføringsloven

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for norske medier (trykt presse, radio, tv og internettpublikasjoner) i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Vi har et eget offentlighetsutvalg som jobber for mer åpenhet i samfunnet.

Vi viser til høringsbrev av 24. mars 2009, og takker for muligheten til å komme med en høringsuttalelse. Våre merknader begrenser seg til forslag til endringer i forvaltningsloven §13 a (nytt punkt 4).

Vi støtter forslaget om å lovfeste den praksis vi har i dag om at opplysninger om en person har blitt benådet, ikke faller inn under taushetsplikten i forvaltningsloven § 13a. Innsyn i denne type opplysninger sikrer allmennheten kunnskap om benådningspraksis, og tilrettelegger dermed for en offentlig debatt om strafferettspleien og den praksis for myndighetsutøvelse som gjelder på området. Som departementet ganske riktig påpeker (med bakgrunn i Stortingets føringer i Innst O nr 41 (2005-2006)) har konkrete saker vist betydningen av større åpenhet på dette området. Forslaget er dermed også i tråd med praksis og det grunnlovsfestede offentlighetsprinsippet.

Når det gjelder spørsmålet om det bør innføres en tidsbegrensning av innsynsretten, kan vi ikke se at det er grunnlag for en slik begrensning.

Vi minner om at innsynsretten er grunnlovsforankret, og at enhver begrensning krever "tungtveiende Grunde", jf. § 100(5). Begrensninger må følgelig avveies opp mot hensynet til offentlighetsprinsippet. Etter vårt syn kan ikke prinsippet om at domfelte må ha mulighet til å gjøre opp for seg og med samfunnet og gå videre med livet sitt, tillegges avgjørende vekt i en slik avveining.

Den domfeltes "oppgjør" skjer i form av soning. At en dom er sonet ferdig, eller vedkommende benådet, kan ikke innebære at historiske realiteter og kjensgjerninger skal slettes fra arkivene eller at offentlig informasjon skal gjøres utilgjengelig. Vi mener straffeprosessloven på dette punktet er ulogisk og prinsipielt galt utformet. Å dra det samme prinsippet over til også å gjelde benådningssaker er ingen hensiktsmessig vei å gå. Avgjørelsen om hva som er offentlig og hva som ikke er det, kan etter vårt syn ikke være gjenstand for foreldelse. Spørsmålet om offentlighet må avgjøres ut fra hvilke typer opplysninger det er snakk om, ikke årstall. Vi kan heller ikke se at departementet har forklart eller sannsynliggjort at det vil være en "urimelig" belastning for en domfelt at et tidligere strafferettslig forhold kan bli gjenstand for ny oppmerksomhet.

I denne forbindelse minner vi om at strafferettens begrensninger i dette henseende, og særlig de konsekvenser dette kan få for samfunnsundersøkende journalistikk, er kritisert fra flere hold, jf. Justiskomiteens merknader i Innst. O. nr. 28 (1998-99) - Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i rettergangslovene m.m. (kildevern og offentlighet i rettspleien), punkt 3.8, som Justisdepartementet selv viser til i høringsnotatet (s. 13).

I sin sluttrapport etter studier om innsyn i domstolene: "Noen forslag til endringer av reglene om offentlighet i domstolene", foreslår tingrettsdommer Leiv Robberstad å fjerne femårsregelen overfor journalister, jf. følgende sitat: *"Å fjerne femårsregelen i forhold til journalister vil også være i tråd med justiskomiteens uttalelse i innstillingen fra 1998-99 om at domstolene må være tilbakeholdne med å avslå søknader fra mediene så fremt søkeren har aktverdige grunner. Normal journalistisk virksomhet må i denne sammenheng anses som aktverdig."*

På bakgrunn av ovenstående mener vi det verken er ubestridt eller godtgjort at det foreligger "tungtveiende grunde" for en slik begrensning i offentlighetsprinsippet.

Etter vårt syn kan det også stilles spørsmål ved om en slik begrensning ikke vil være i strid med de klare føringene fra Stortingets Justiskomitee, i Innst. O. nr. 41 (2005–2006) om lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova), gjengitt i høringsnotatet på s. 10, om at det er et reelt behov for mer åpenhet i behandlingen av benådningssaker enn hva tilfellet er i dag.

Oppsummering:

1. Vi støtter forslaget om å ta inn en presisering i forvaltningsloven § 13a punkt 4 om at opplysninger om en person har blitt benådet, ikke faller inn under taushetsplikten.
2. Vi støtter ikke verken behovet eller et eventuelt forslag om å begrense innsynsretten i opplysninger om benådning til fem år.

Subsidiært - dersom departementet likevel velger å innføre dette, må det gjelde et unntak for tilfeller der den som etterspør slike opplysninger, har aktverdige grunner. Det bør videre presiseres at journalistisk virksomhet er en slik aktverdig grunn, i tråd med systemet i personopplysningsloven. Det samme må gjelde forskning, undervisning og lignende.

Det må imidlertid understrekes at vårt subsidiære forslag ikke er noe vi ønsker ettersom dette strider med prinsippet om at alle i samfunnet bør få lik tilgang til informasjon. **Vårt primære synspunkt er at det ikke bør innføres noen tidsbegrensning i retten til innsyn i benådningssaker.**

Med hilsen

på vegne av Norsk Presseforbund

Kristine Holm
Juridisk rådgiver